

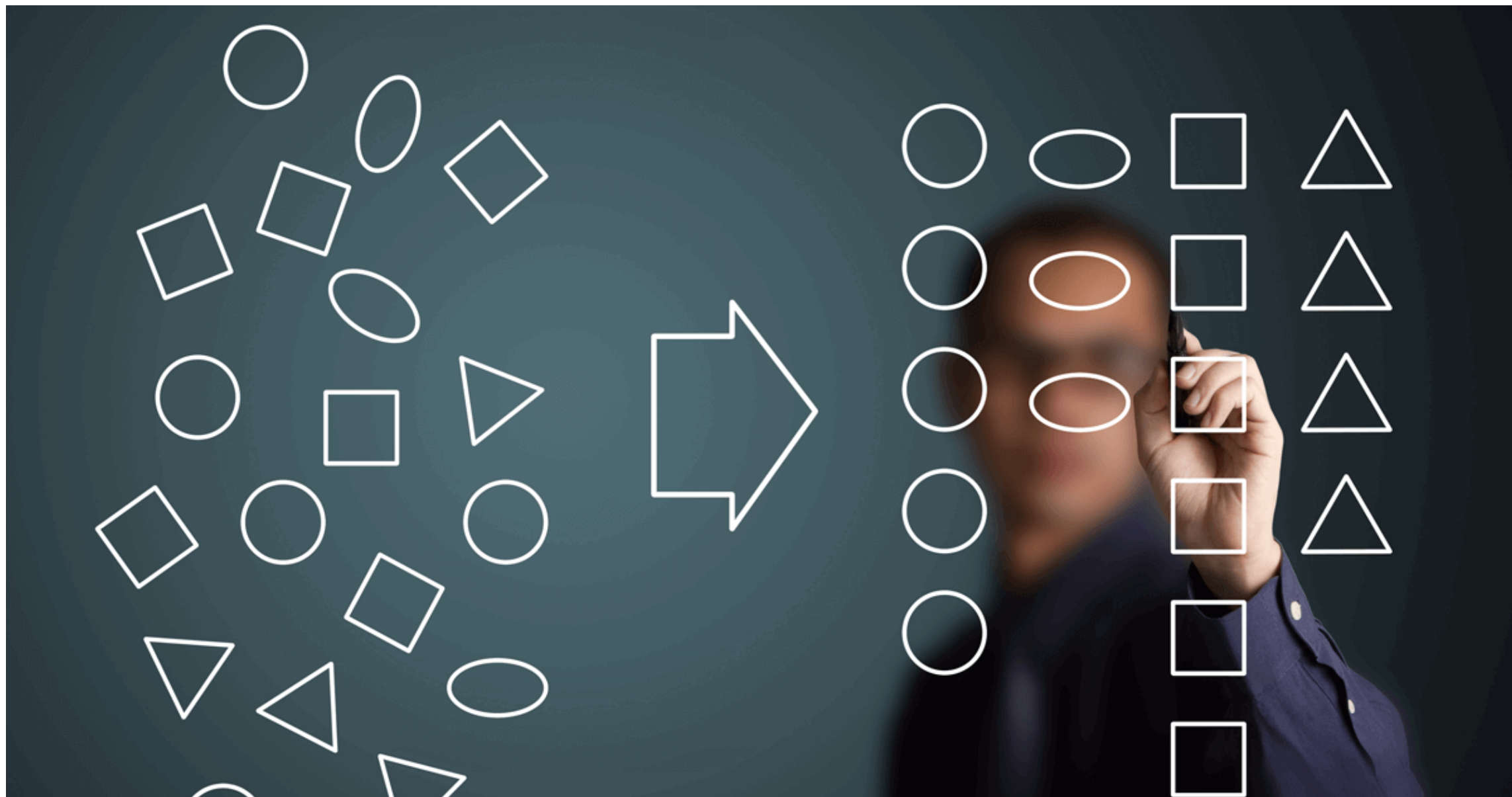
AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE
AGH UNIVERSITY OF KRAKOW

Geograficzne Systemy Informacyjne

Metody klasyfikacji danych

Tomasz Bartuś
Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
Katedra Geologii Ogólnej i Geoturystyki

Klasyfikacja danych

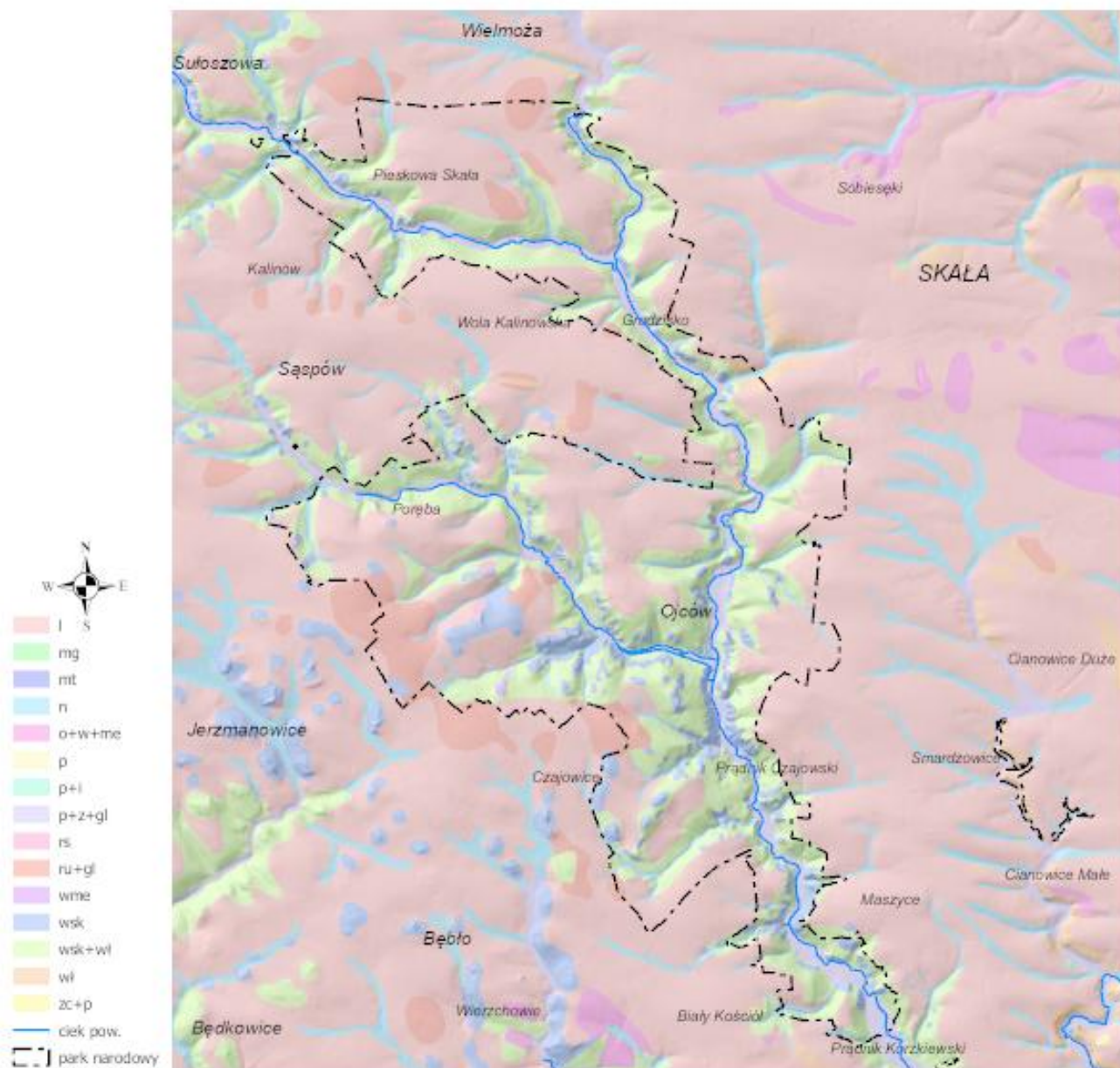

Klasyfikacja danych

Klasyfikując dane możemy skorzystać z jednej z wielu standardowych metod klasyfikacji dostępnych w ArcGIS Pro lub można zdefiniować własne, niestandardowe zakresy klas.

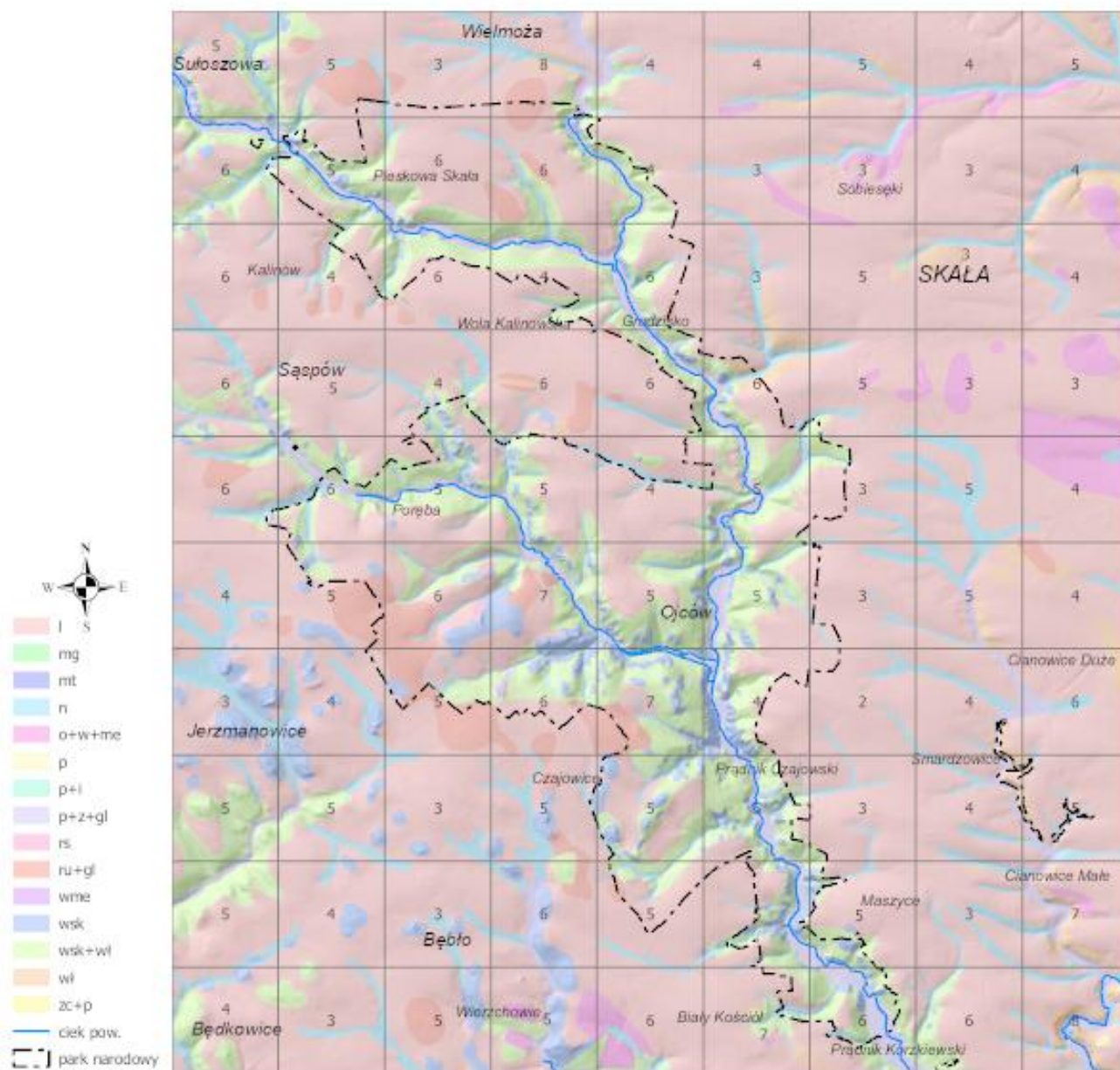
Mapy tematyczne

Zmienność litofacjalna
w rejonie Ojcowskiego Parku Narodowego

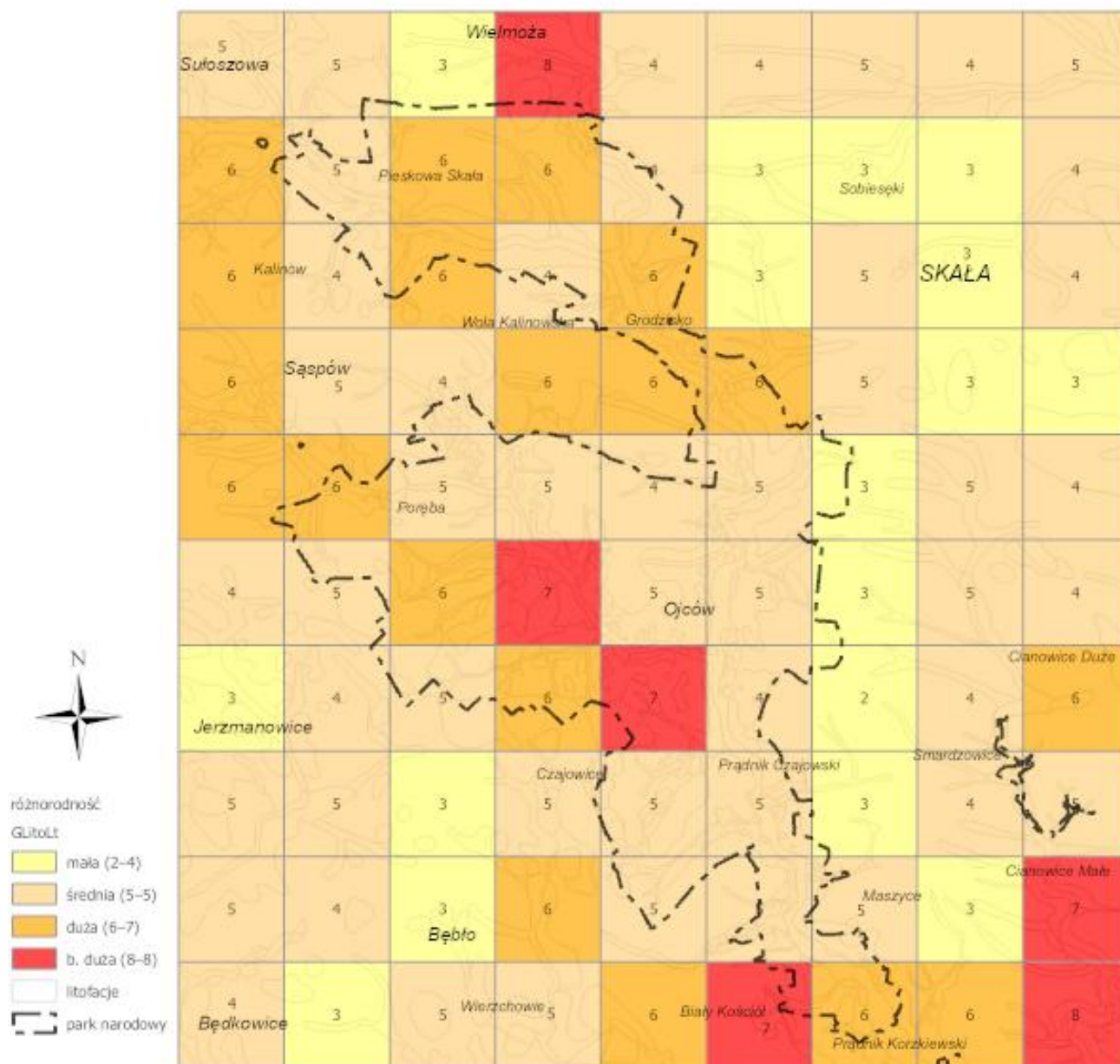
Mapy tematyczne

Zmienność litofacjalna
w rejonie Ojcowskiego Parku Narodowego

Mapy tematyczne

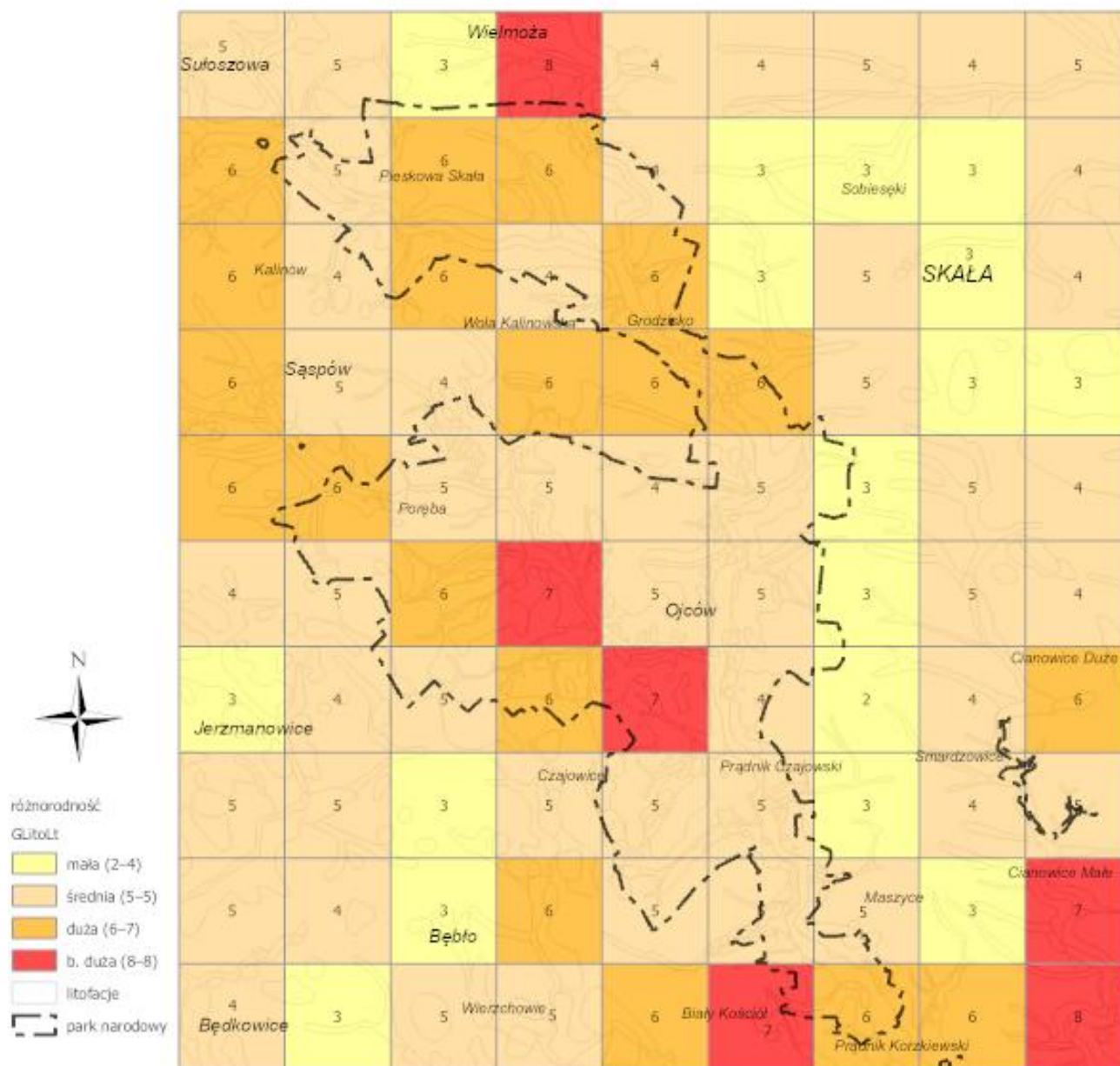
Mapy tematyczne są to mapy ilustrujące zmienność przestrzenną określonych zjawisk przyrodniczych i społeczno-gospodarczych.

Różnorodność ogniw litofacjalnych
na podstawie liczby kategorii (*GLitoLt*)

Decyzja o wyborze schematu klasyfikacji

- **Schemat klasyfikacji**
danych obejmuje dwa zagadnienia:
  - wybór metody klasyfikacji,**
  - wybór liczby klas**
służących do
pogrupowania danych.

Wybór metody klasyfikacji

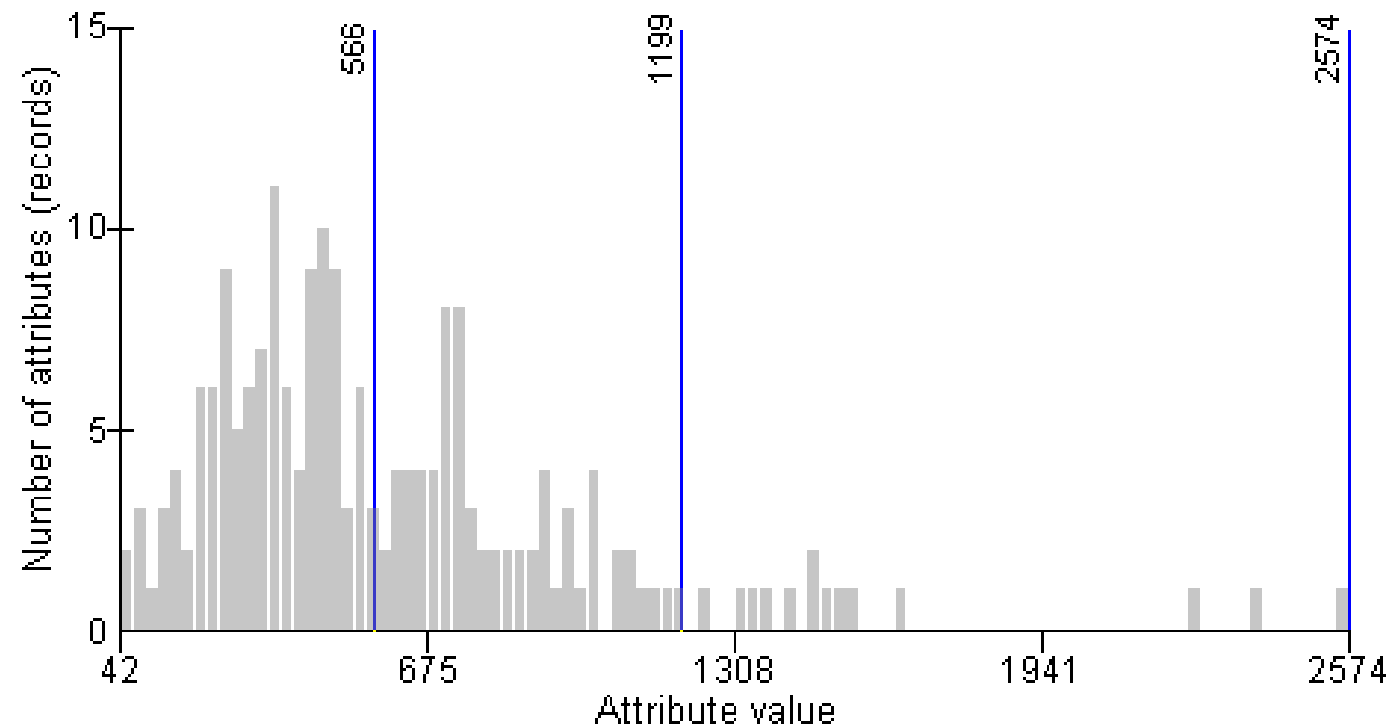
- Jednym rozsądnym rozwiązaniem jest próba oparcia tej decyzji o same dane. Można np. spróbować różnych metod klasyfikacji i wizualnie ocenić mapy wynikowe, a następnie wybrać metodę, która wydaje się najlepiej ilustrować przedstawiane zjawisko.
- Do oceny schematów klasyfikacji można użyć **histogramu**.

Analiza rozkładu

Rozkład to sposób, w jaki wartości cechy (atrybutu) są rozłożone w całym zakresie jego zmienności.

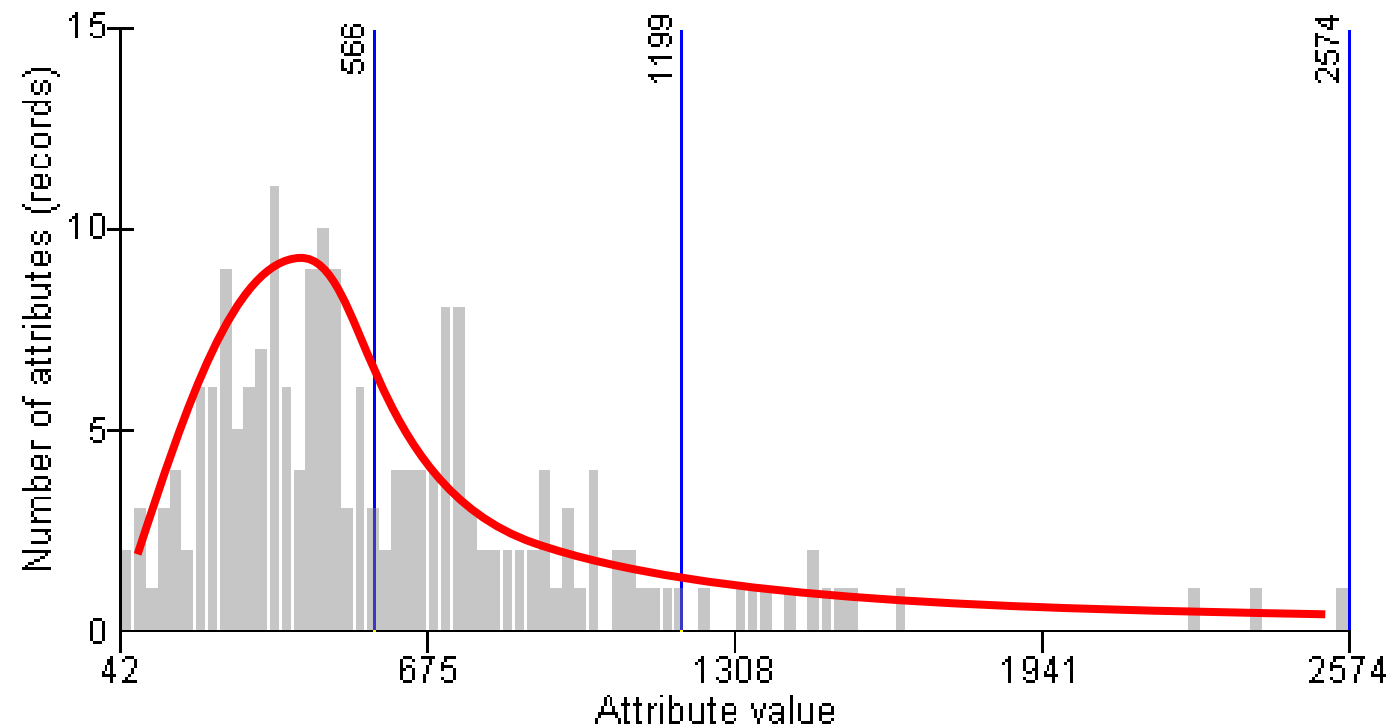
Jednym z podstawowych sposobów analizy rozkładu jest histogram.

Analiza rozkładu

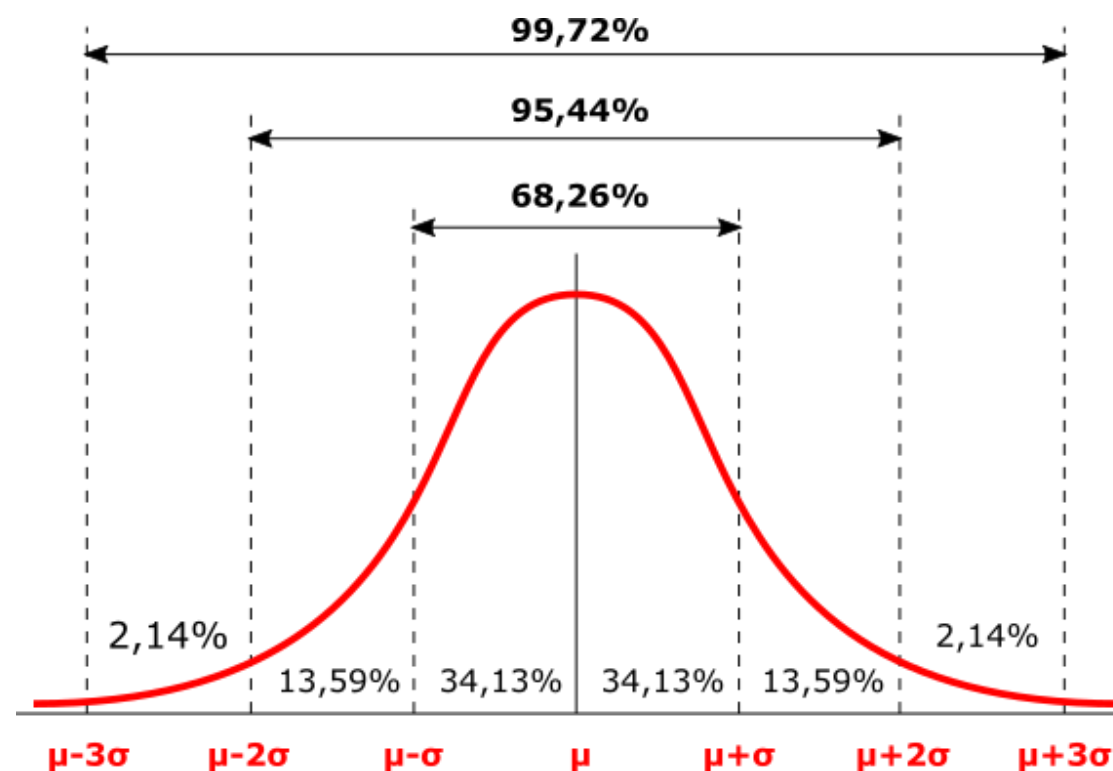
Rozkład to sposób, w jaki wartości cechy (atrybutu) są rozłożone w całym zakresie jego zmienności.

Jednym z podstawowych sposobów analizy rozkładu jest histogram.

Rozkład normalny

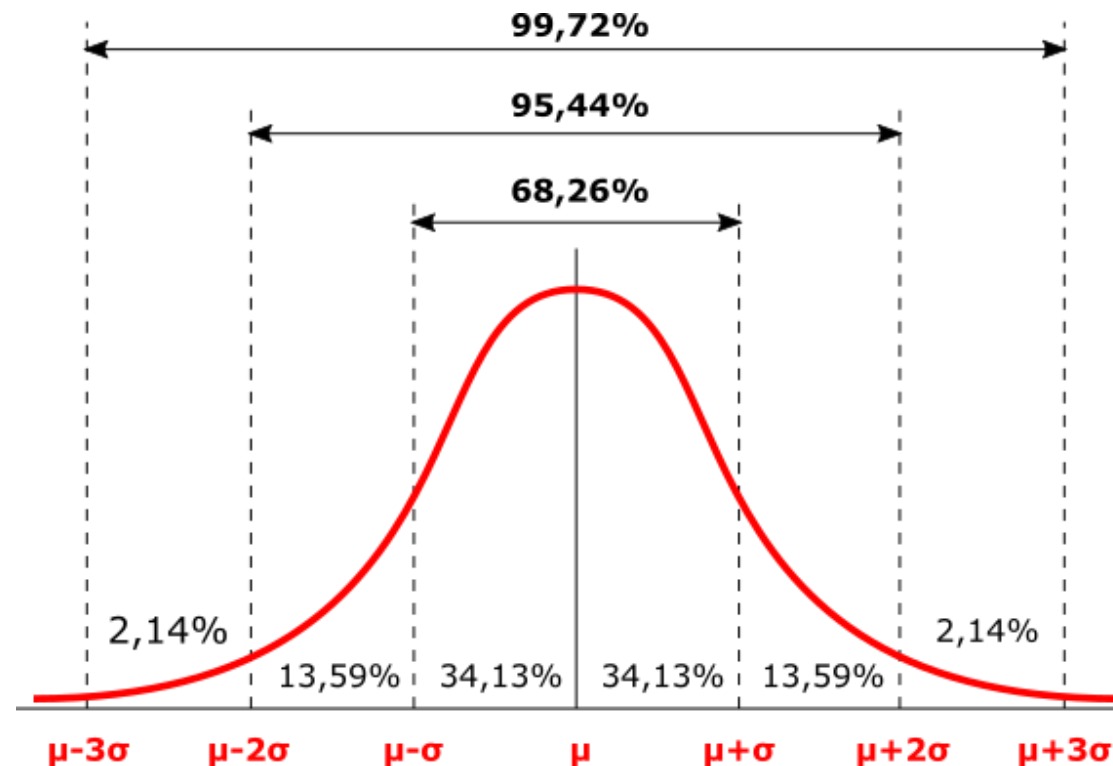
Istnieją dziesiątki zdefiniowanych rozkładów teoretycznych, które mają różnorodne zastosowania w statystyce, najbardziej znanym rozkładem cech przyrodniczych i społecznych jest **rozkład normalny**.

Parametry rozkładów

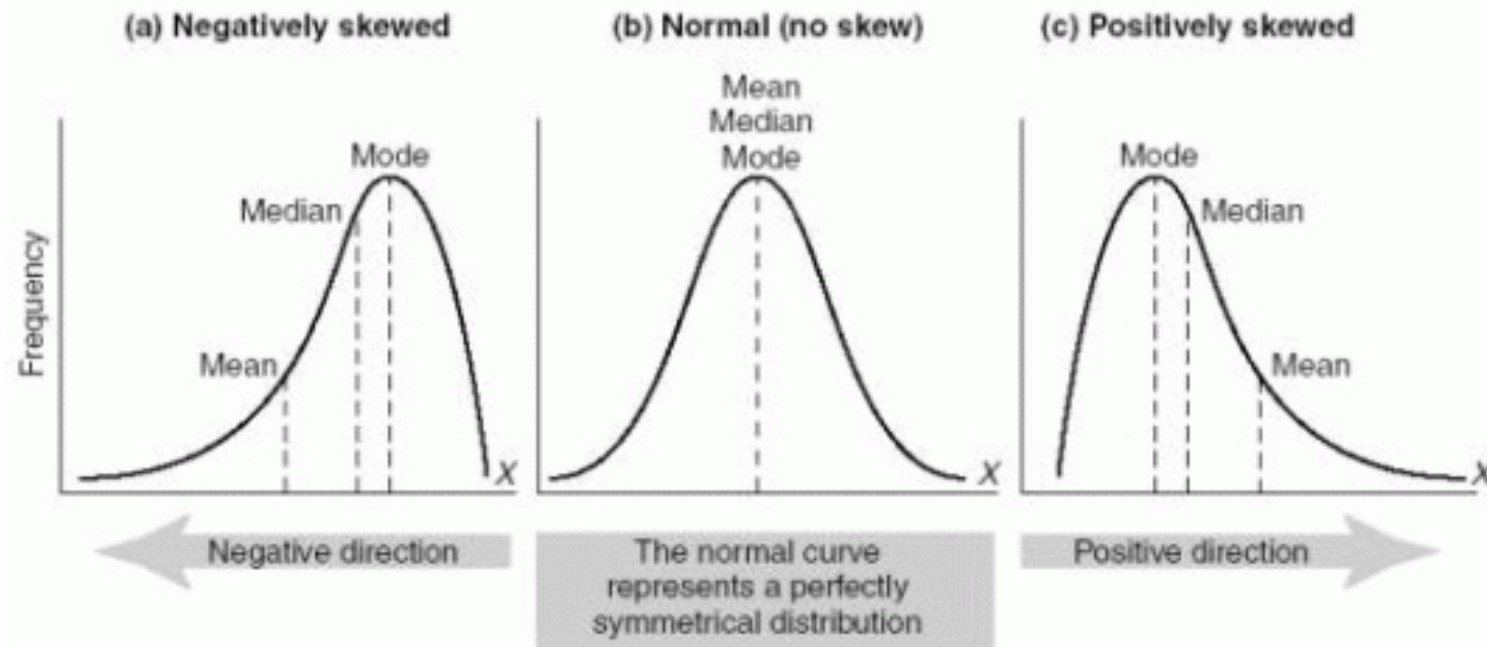
Rozkłady idealnie normalne występują tylko w abstrakcyjnym świecie matematyki. W rzeczywistości rozkłady empiryczne najczęściej różnią się od ideału matematycznego.

- odchyłka OX
- odchyłka OY
- liczba maksimumów

Skośność

Jednym z powszechnych odstępstw od normalności jest **skośność** (asymetria), w której średnia wartość parametru jest wyższa lub niższa niż środek przedziału zmienności.

Skośność

X_i :

18, 6, 8, 2, 4, 3, 15, 10, 7, 9, 7, 6, 4, 6, 9

- Średnia arytmetyczna (*Mean*) ?
- Mediana (*Median*) ?
- Moda (*Mode*) ?

Skośność

X_i : 18, 6, 8, 2, 4, 3, 15, 10, 7, 9, 7, 6, 4, 6, 9

$n = 15$

Szereg rozdzielczy:

2, 3, 4, 4, 6, 6, 6, 7, 7, 8, 9, 9, 10, 15, 18

Skośność

Szereg rozdzielczy:

2, 3, 4, 4, 6, 6, 6, 7, 7, 8, 9, 9, 10, 15, 18

$n = 15$

Średnia arytmetyczna =

Mediana (*Median*) =

Moda (*Mode*) =

$$\bar{X}_n = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

Gdy n jest nieparzyste: $Me = x_{\frac{n}{2}+1}$

Gdy n jest parzyste: $Me = \frac{1}{2}(x_{n/2} + x_{n+1/2})$

Skośność

Szereg rozdzielczy:

2, 3, 4, 4, 6, 6, 6, 7, 7, 8, 9, 9, 10, 15, 18

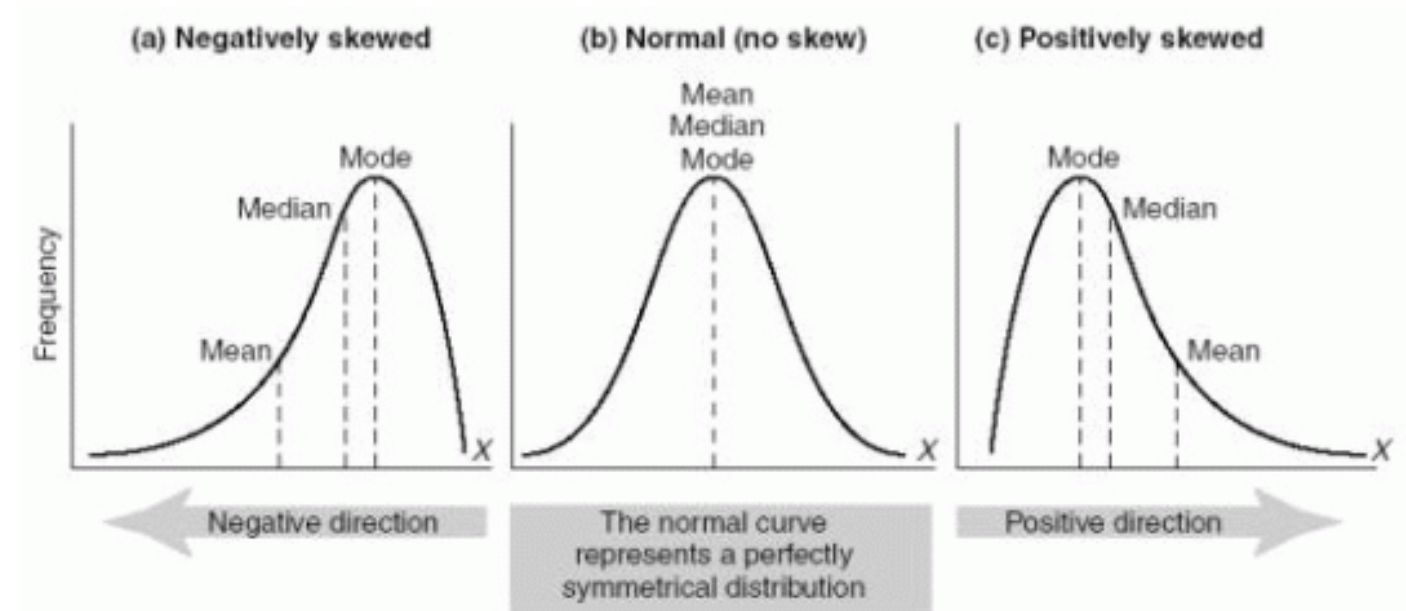
$n = 15$

Średnia arytmetyczna = **7,6**

Mediana = **7**

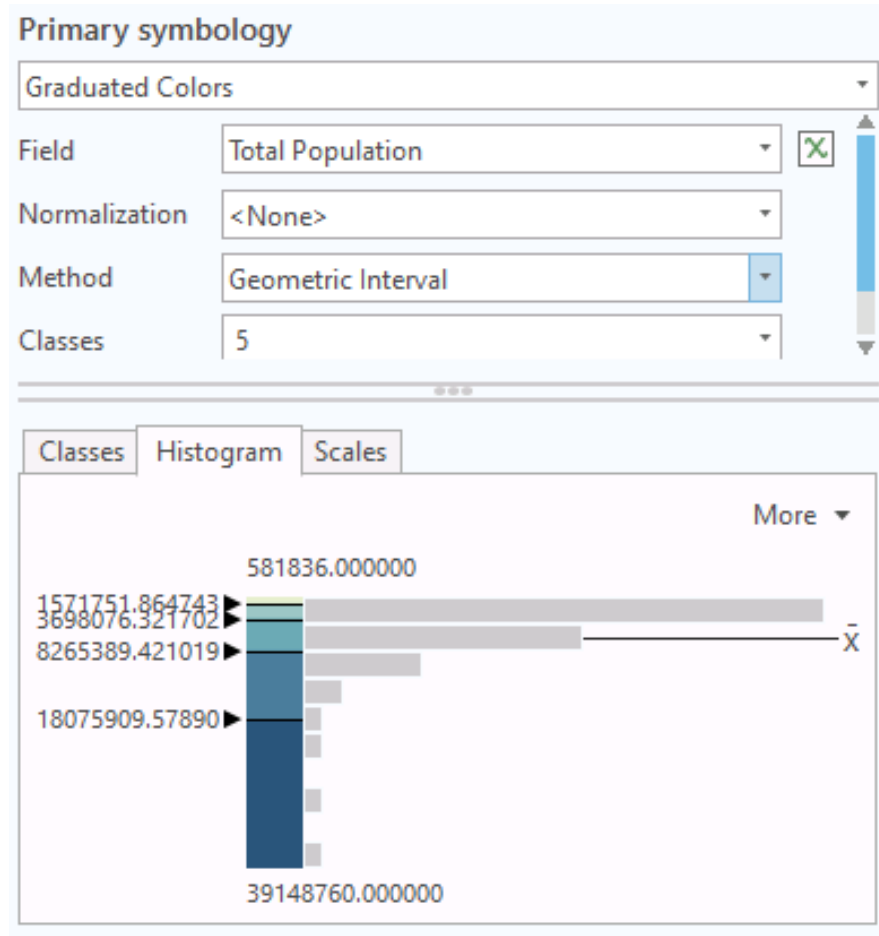
Moda = **6**

Mo < Me < Śr $\Rightarrow$

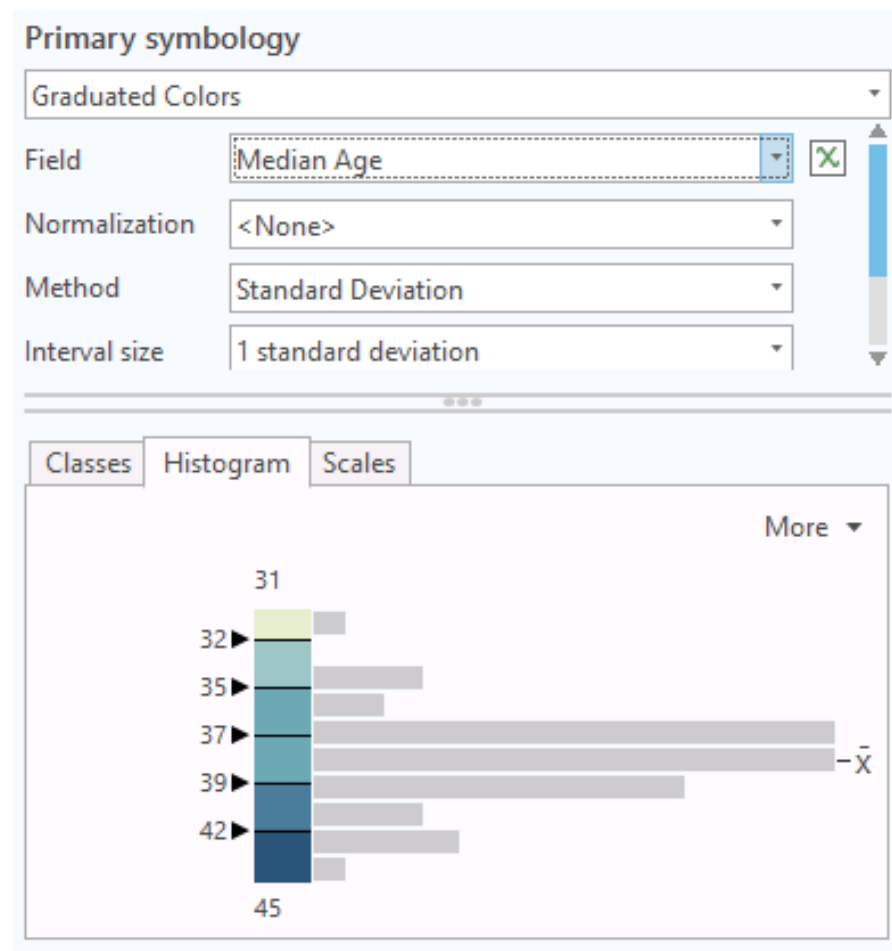
Skośność geometryczna

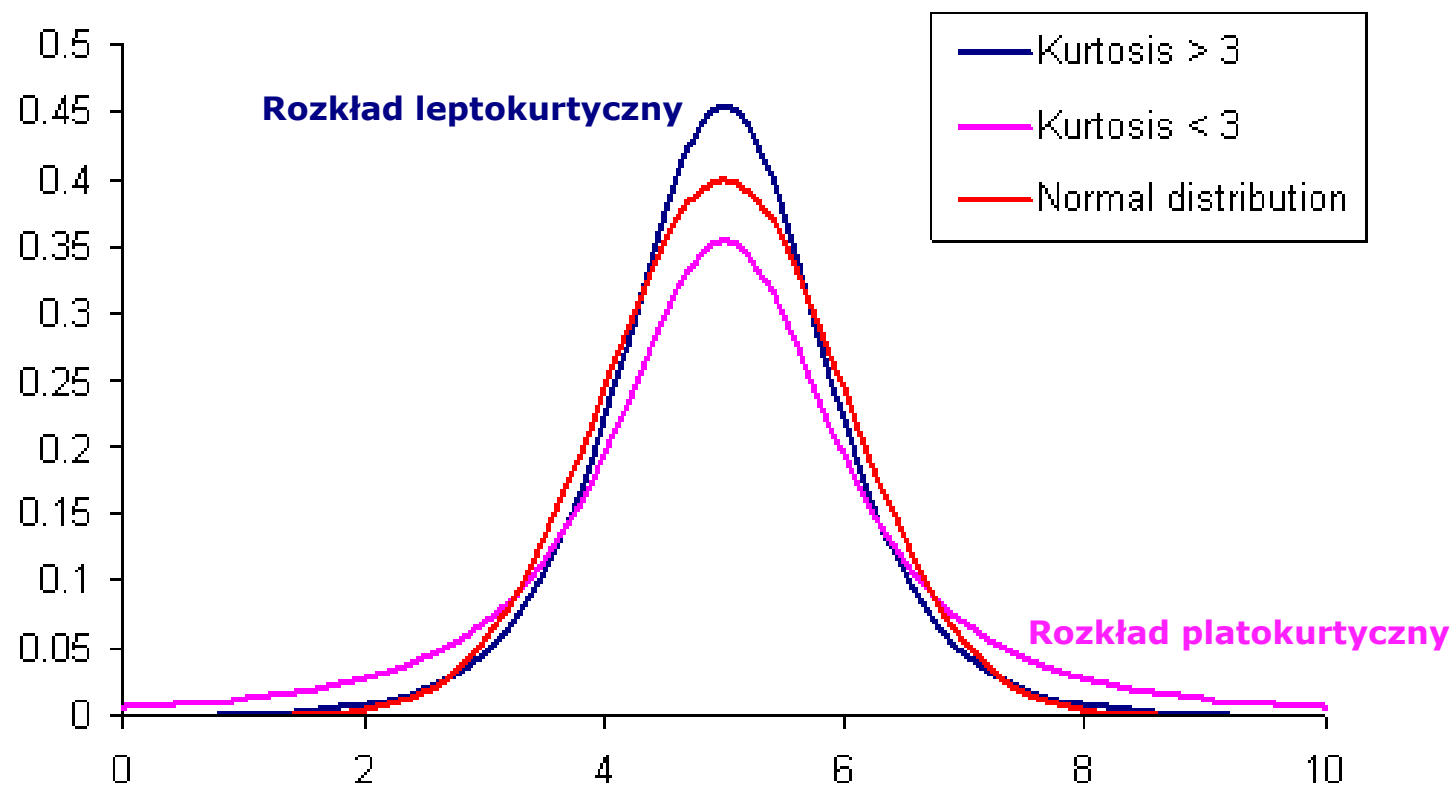
Jedną ze skrajnych form skośności jest **rozkład geometryczny**, w którym większość wartości jest skupiona w lewym końcu rozkładu.

Rozkład tego typu jest typowy w przypadku liczby ludności państw, gdzie kilka dużych krajów ma liczną populację obywateli ale większość krajów jest mała i ma niską populację. Często są to tzw. rozkłady **logarytmiczno-normalne**, ponieważ logarytmy wartości tworzą rozkład normalny.

Kurtoza

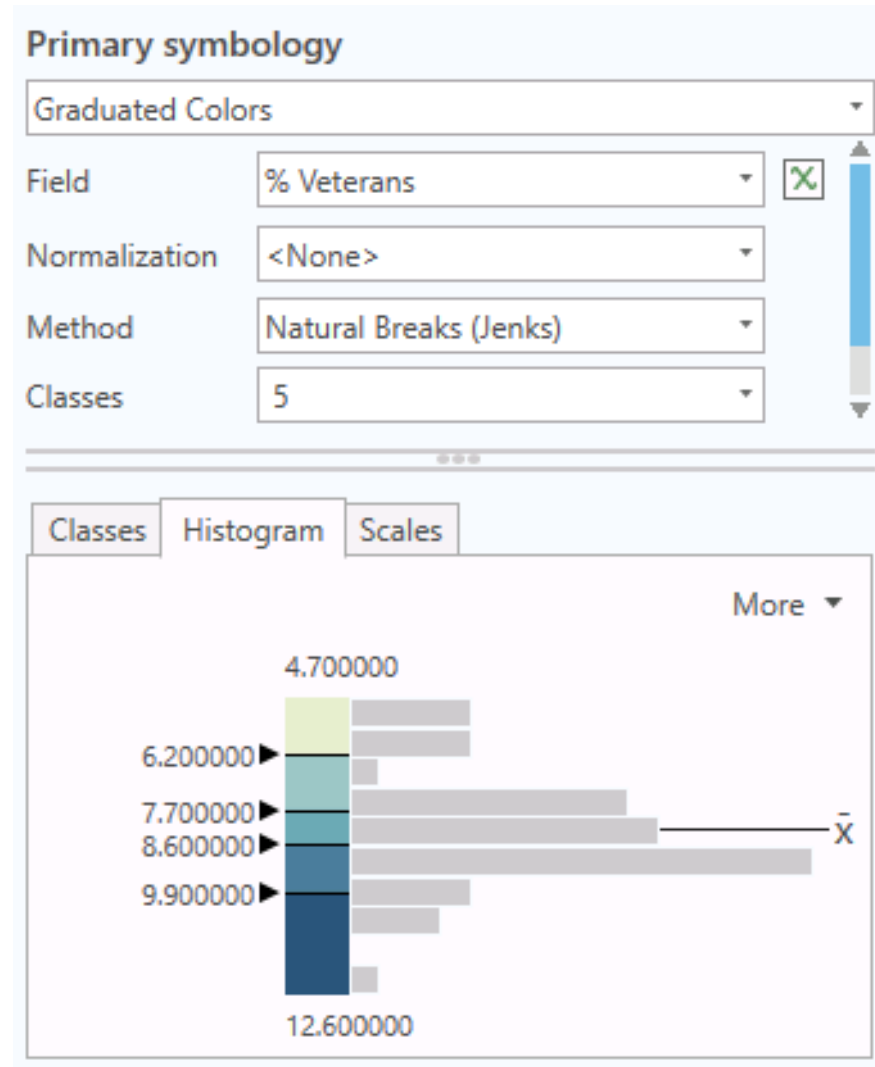

Kurtoza to ostrość maksimum rozkładu klasy centralnej.

Skrajnym przykładem niskiej kurtozy są rozkłady równomierne.

Wielomodalność

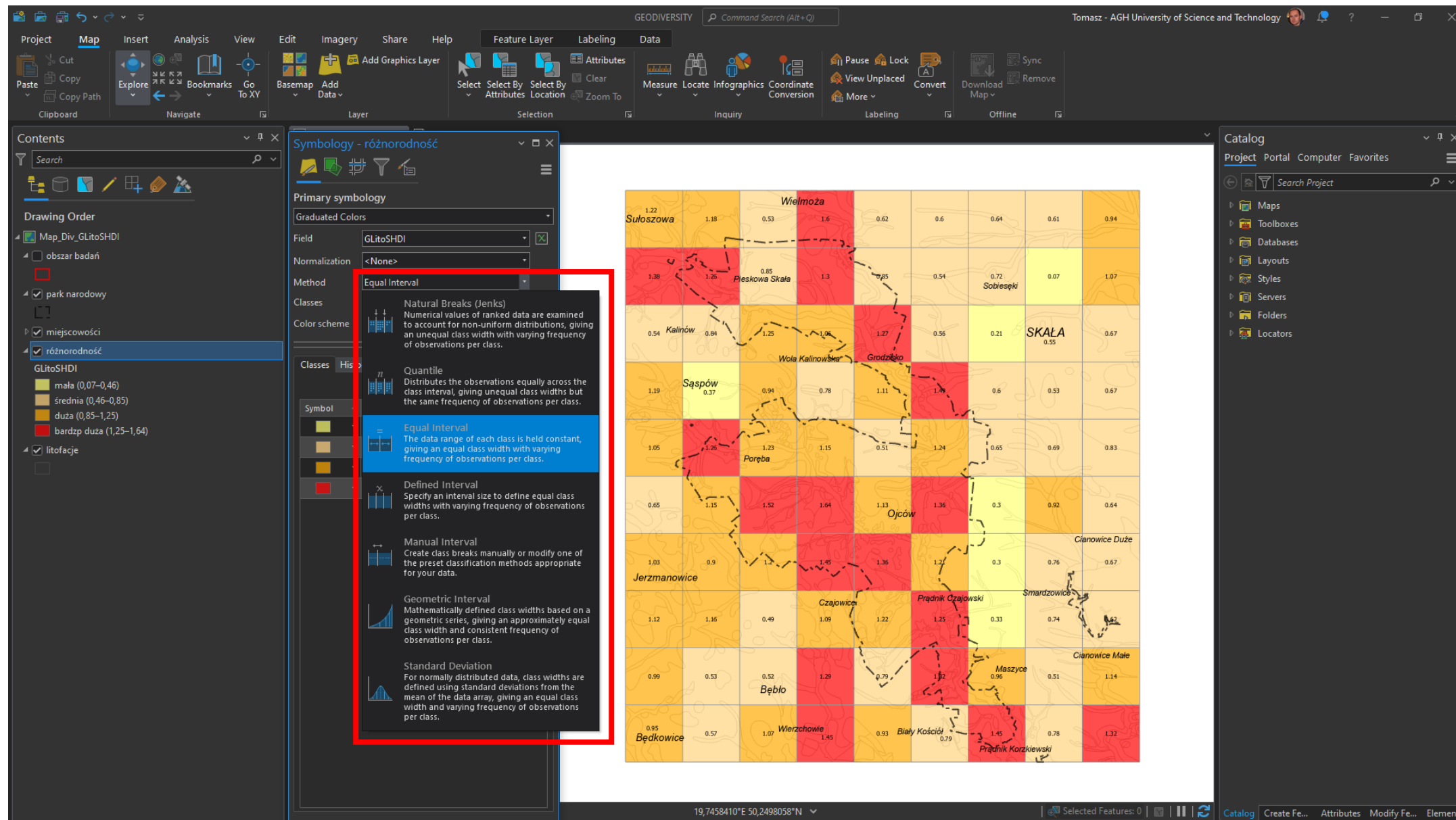

Rozkłady często zawierają wiele dominujących grup wartości. Nawet rozkłady z dominującą klasą centralną mogą mieć mniejsze maksima wtórne w lewym lub prawym ogonie. Takie rozkłady z wieloma skupiskami nazywane są **wielomodalnymi**.

Wybór metody klasyfikacji

- Innym podejściem jest wybór schematu klasyfikacji na podstawie analizy (naukowej lub statystycznej) zmienności badanego atrybutu.
- Może wreszcie być tak, że możemy dysponować z góry określonymi standardami i kryteriami, określającymi metodę klasyfikacji lub liczbę klas.

Metody klasyfikacji danych w ArcGIS Pro

The screenshot displays the ArcGIS Pro interface with the 'Symbology - różnorodność' (Symbology - diversity) pane open. The 'Primary symbology' is set to 'Graduated Colors'. The 'Field' is 'GLitoSHDI' and 'Normalization' is '<None>'. The 'Method' dropdown is set to 'Equal Interval', which is highlighted with a red box. The 'Color scheme' is set to 'Sequential'. The 'Classes' pane shows four classes: 'mała (0,07-0,46)', 'średnia (0,46-0,85)', 'duża (0,85-1,25)', and 'bardzo duża (1,25-1,64)'. The map view shows a grid of values representing GLitoSHDI, with a red dashed line indicating a specific area of interest.

Equal Interval
The data range of each class is held constant, giving an equal class width with varying frequency of observations per class.

Natural Breaks (Jenks)
Numerical values of ranked data are examined to account for non-uniform distributions, giving an unequal class width with varying frequency of observations per class.

Quantile
Distributes the observations equally across the class interval, giving unequal class widths but the same frequency of observations per class.

Defined Interval
Specify an interval size to define equal class widths with varying frequency of observations per class.

Manual Interval
Create class breaks manually or modify one of the preset classification methods appropriate for your data.

Geometric Interval
Mathematically defined class widths based on a geometric series, giving an approximately equal class width and consistent frequency of observations per class.

Standard Deviation
For normally distributed data, class widths are defined using standard deviations from the mean of the data array, giving an equal class width and varying frequency of observations per class.

Metoda naturalnych przerw

1886–1889

HEIGHT	
11	Class: 11 - 11
15	Break: 11
18	Class: 12 - 19
19	Break: 19
29	Class: 20 - 35
30	
35	Break: 35
44	Class: 36 - 44

- Metoda nazwana na cześć twórcy algorytmu George'a Jenksa (*Natural breaks (Jenks)*)
- algorytm wyszukuje skupione grupy wartości w celu utworzenia kategorii, które mogą odzwierciedlać zjawisko grupowania.
- Tworzony jest szereg rozdzielczy, a następnie grupy są identyfikowane na podstawie wyraźnych przerw występujących w utworzonym ciągu danych.
- Jest to domyślna metoda klasyfikacji danych w ArcGIS Pro.

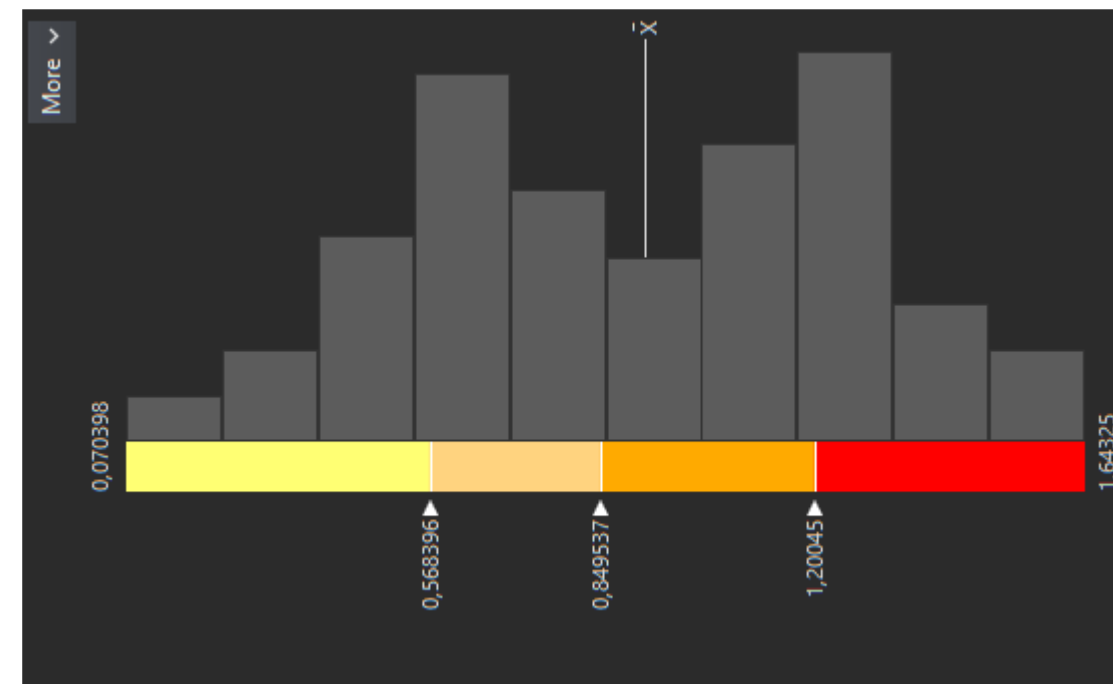
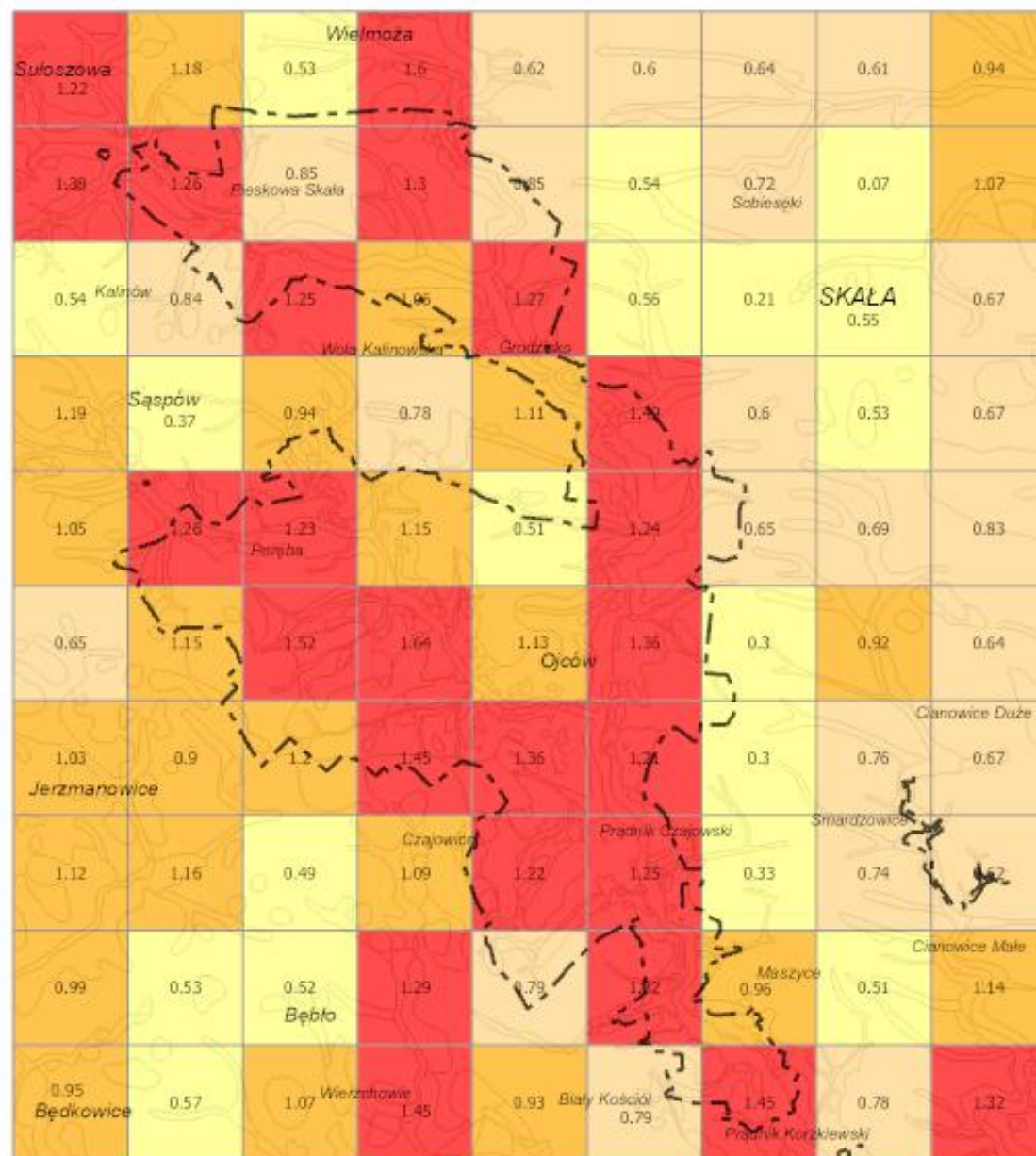

Metoda naturalnych przerw

- Naturalne przerwy stanowią bezpieczny, ogólny wybór w przypadku większości rozkładów, stosujemy kiedy mapa musi jedynie dawać ogólny obraz rozkładu wartości w obszarach.
- Pojawia się problem w przypadku gdy dane zawierają skupiska wartości, które w rzeczywistości nie są znaczącymi grupami. Klasyfikacja naturalnych przerw połączy te skupiska razem i utworzy fałszywe wrażenie wizualne, które w rzeczywistości nie odzwierciedla wizualizowanego zjawiska.

HEIGHT	
11	Class: 11 - 11
15	Break: 11
18	Class: 12 - 19
19	Break: 19
29	Class: 20 - 35
30	
35	Break: 35
44	Class: 36 - 44

Klasyfikacja metodą naturalnych przerw

Klasyfikacja kwantylowa (*Quantile*)

HEIGHT	
11	Class: 10 - 15
15	Break: 15
18	Class: 16 - 19
19	Break: 19
29	Class: 20 - 30
30	Break: 30
35	
44	Class: 31 - 44

- Każda klasa zawiera jednakową liczbę elementów badanej cechy,
- np. gdy 15 województw chcemy pogrupować w 3 klasach, niezależnie od wartości atrybutów, w każdej klasie będzie się znajdowało po 5 województw.
- Jeśli używamy domyślnych 5 kategorii, dzielimy populację na pięć uporządkowanych kategorii według percentyla 20%.

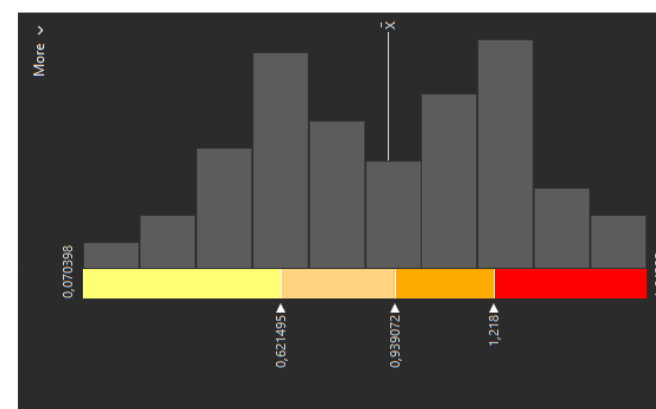
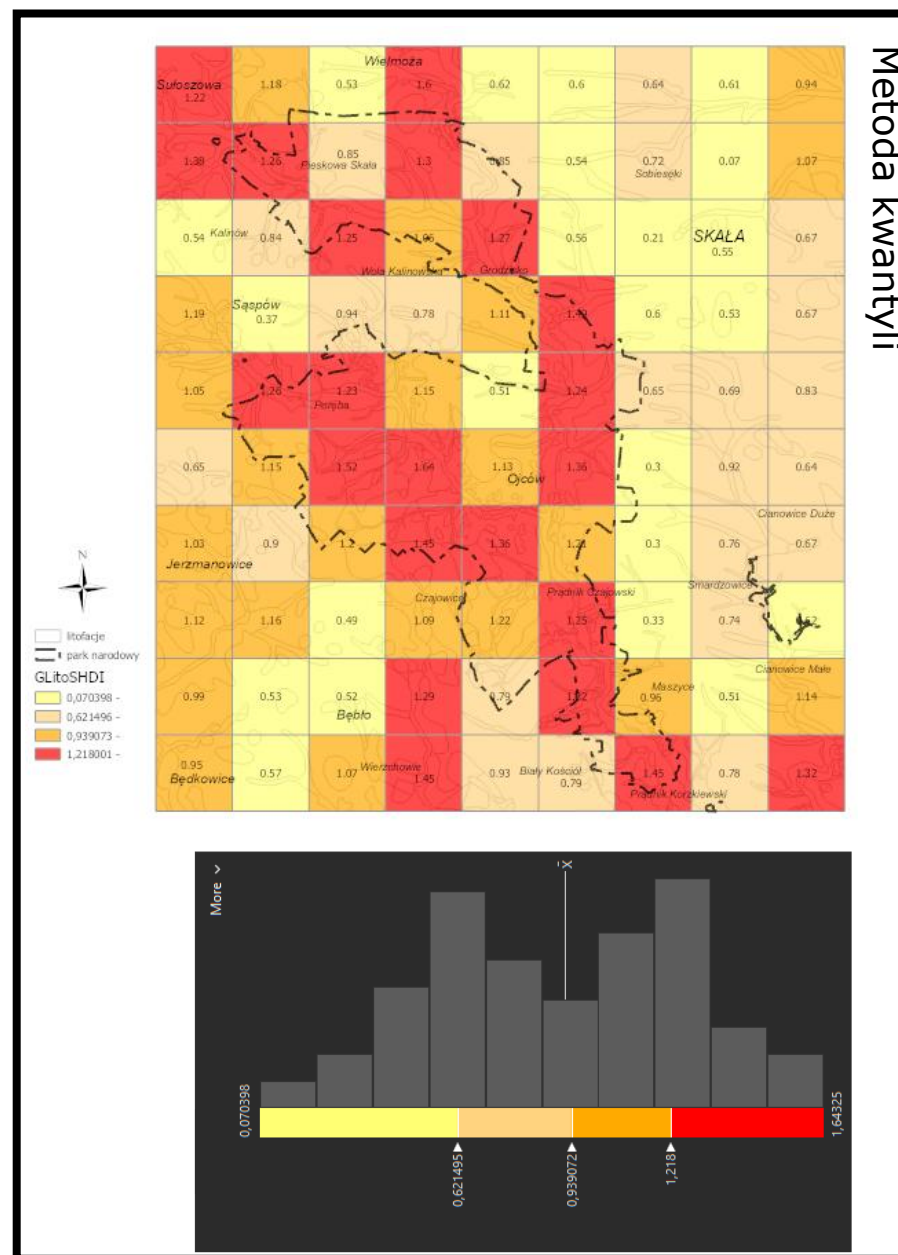
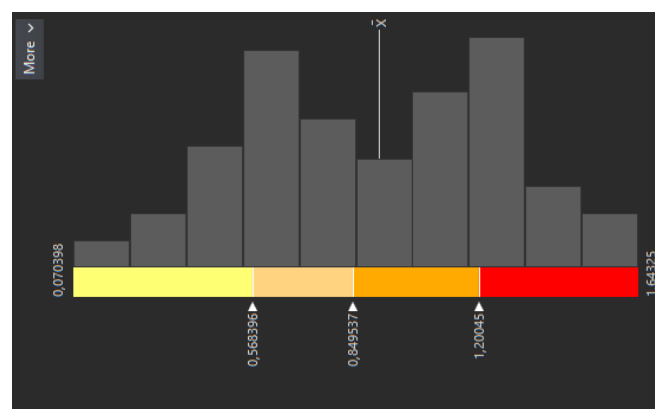
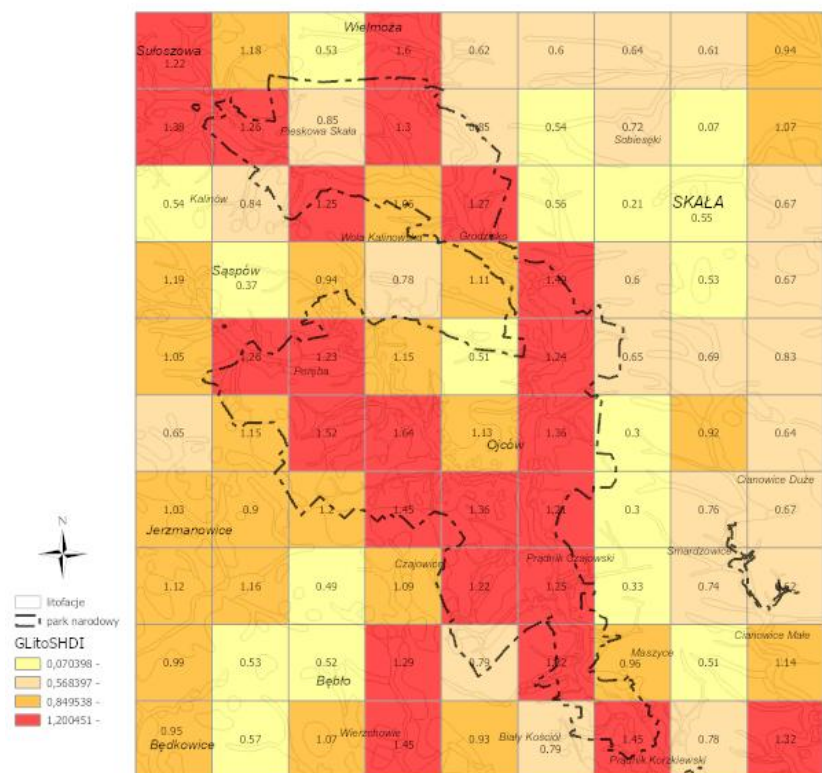
Klasyfikacja kwantylowa

HEIGHT	
11	Class: 10 - 15
15	Break: 15
18	Class: 16 - 19
19	Break: 19
29	Class: 20 - 30
30	Break: 30
35	
44	Class: 31 - 44

UWAGA!

Ponieważ obiekty są grupowane na podstawie równych liczb elementów w każdej klasie, wynikowa mapa często może wprowadzać w błąd. Podobne cechy można umieścić w sąsiednich klasach lub cechy o bardzo różnych wartościach można umieścić w tej samej klasie. Można zminimalizować to zniekształcenie, zwiększając liczbę klas.

Klasyfikacja kwantylowa

Metoda równych przedziałów (*Equal interval*)

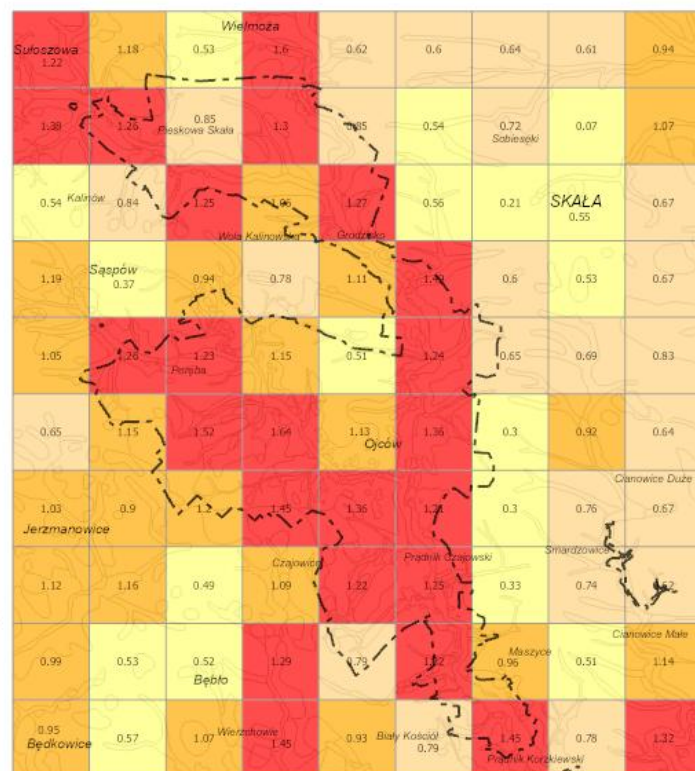
HEIGHT	
11	
15	Class: 11 - 22
18	
19	Break: 22
29	Class: 23 - 33
30	Break: 33
35	Class: 34 - 44
44	

- Definiujemy **liczbę klas**.
- Jest to metoda którą można porównać do linijki. Szerokości przedziałów klasowych są zawsze takie same, np. przedziały o szerokości 10% (1–10%, 11–20%, 21–30%, itd.).
- Metodę tę najlepiej zastosować do znanych zakresów danych, takich jak wartości procentowe i temperatura. Ta metoda podkreśla wielkość wartości atrybutu w stosunku do innych wartości.

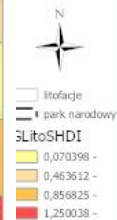
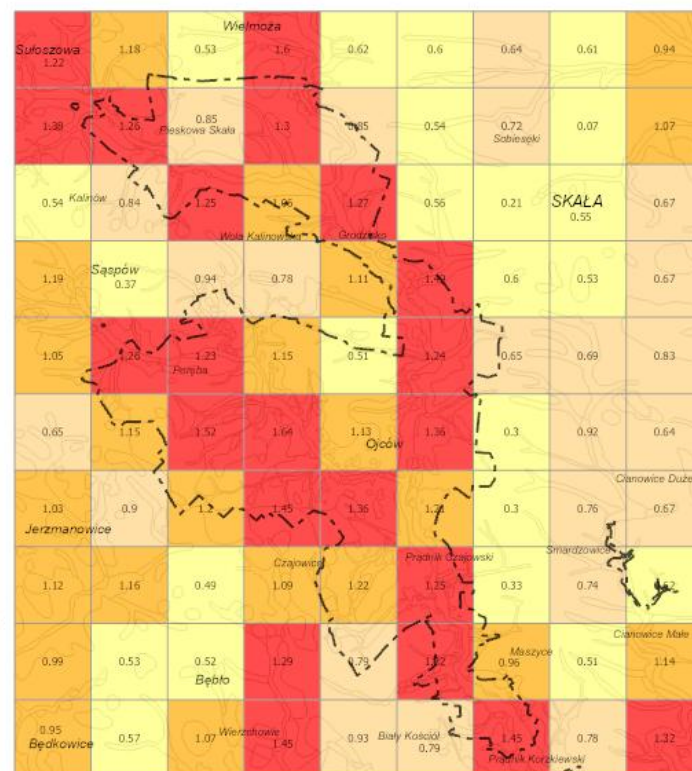

Klasyfikacja równych przedziałów

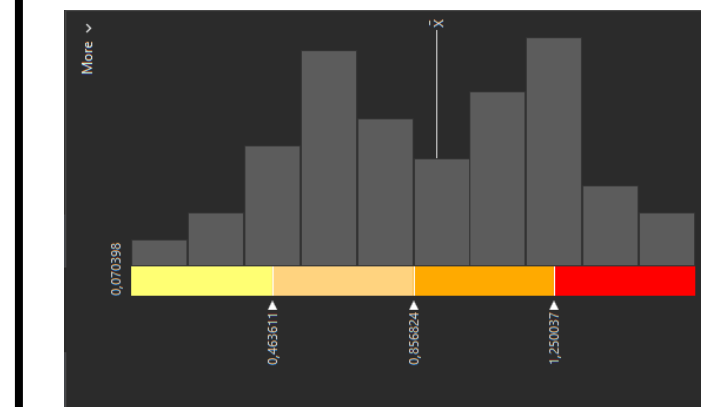
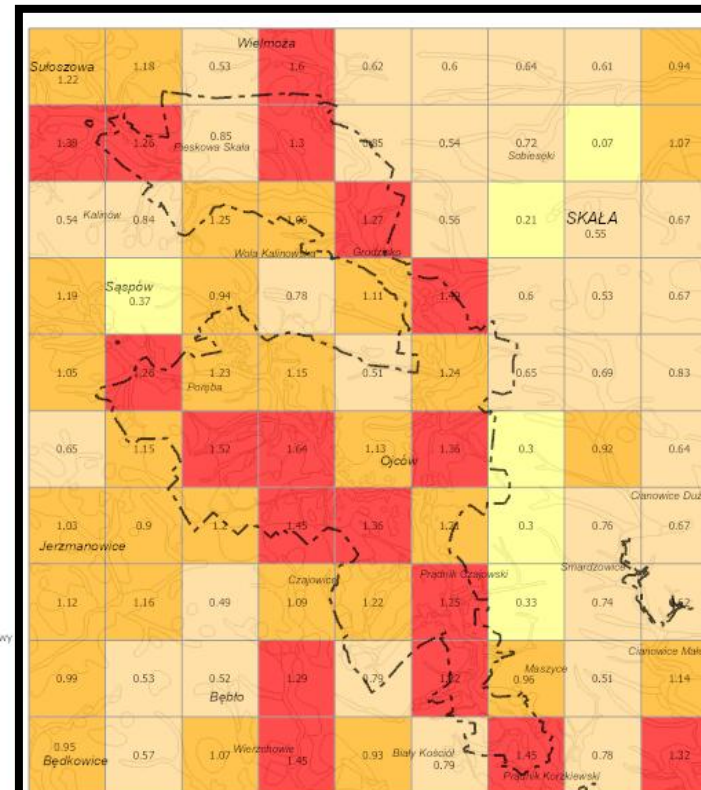
Metoda naturalnych przerw

Metoda kwantyli

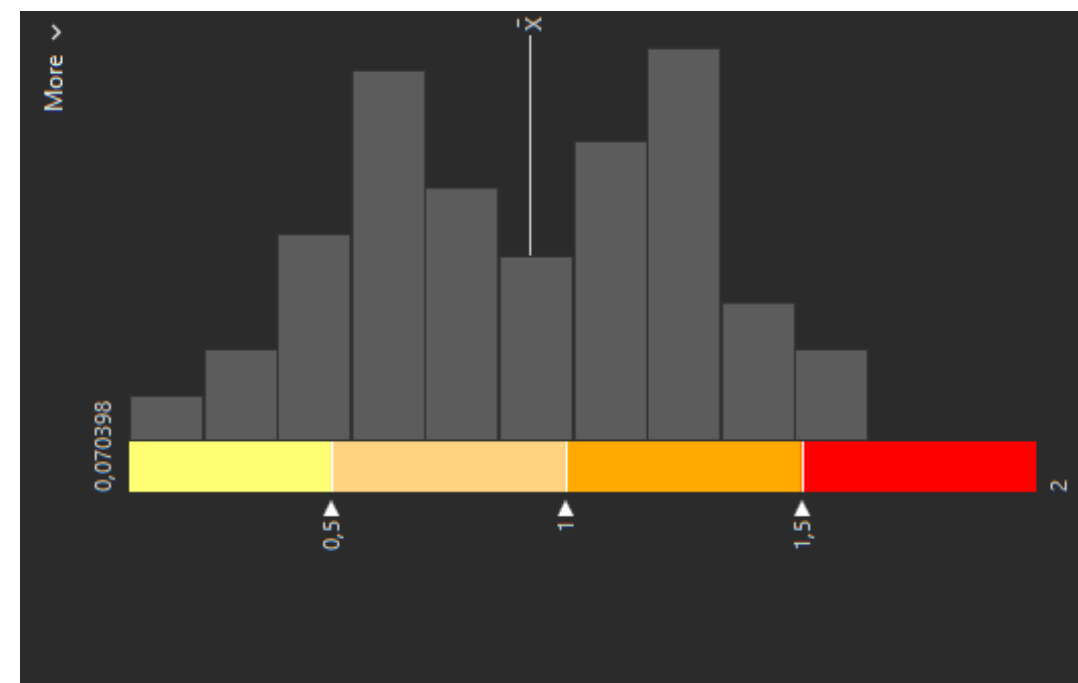
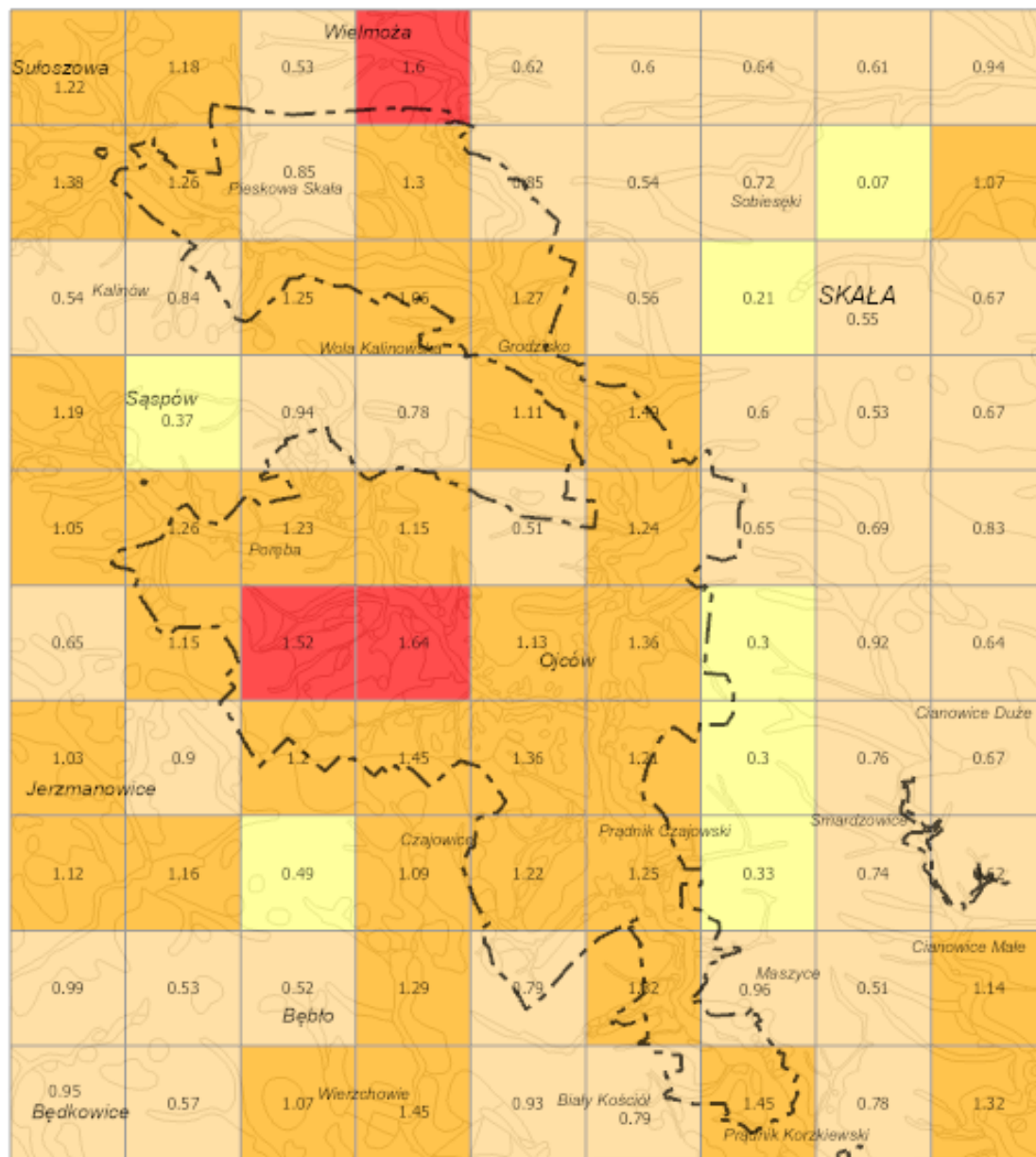
Metoda równych przedziałów

Metoda definiowanego interwału

- Definiujemy liczbę klas **rozmiar interwału**.
- Np. jeśli rozmiar interwału wynosi 55, każda klasa będzie obejmować 55 jednostek.
- Liczba klas jest ustalana automatycznie na podstawie wielkości interwału i maksymalnej wartości z próby. Rozmiar interwału musi być wystarczająco mały, aby zmieścić się w minimalnej dozwolonej liczbie klas, czyli trzech.

Metoda definiowanego interwału

Metoda manualna

HEIGHT
11
15
18
19
29
30
35
44

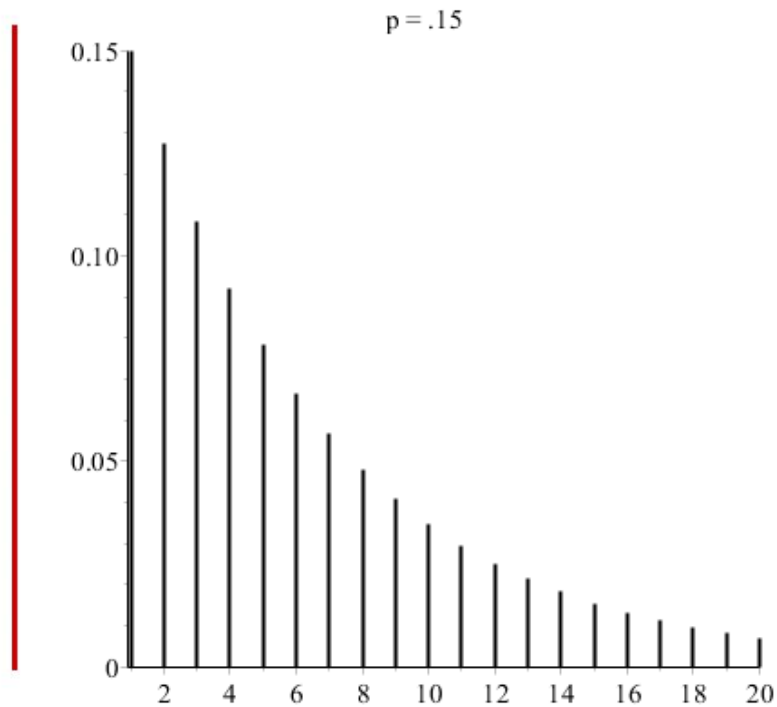
Class: Less than 30

Break: 29

Class: More than 30

- Zakres każdej klasy jest określany przez użytkownika. Metoda ta jest szczególnie przydatna, gdy mamy odzwierciedlić jakieś szczególne kryteria lub typy danych.
- Np. mamy dane dotyczące temperatury. Możemy zechcieć określić granicę przedziałów klasowych dokładne na 32° Fahrenheita (0°C).

Interwał geometryczny (*geometrical interval*)

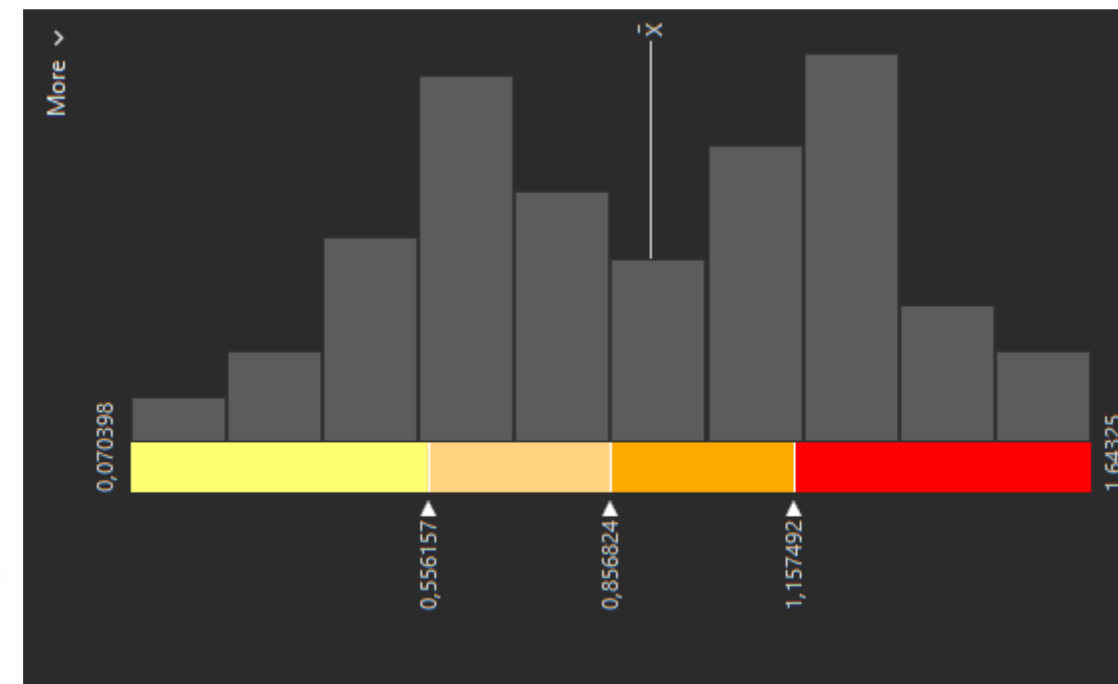
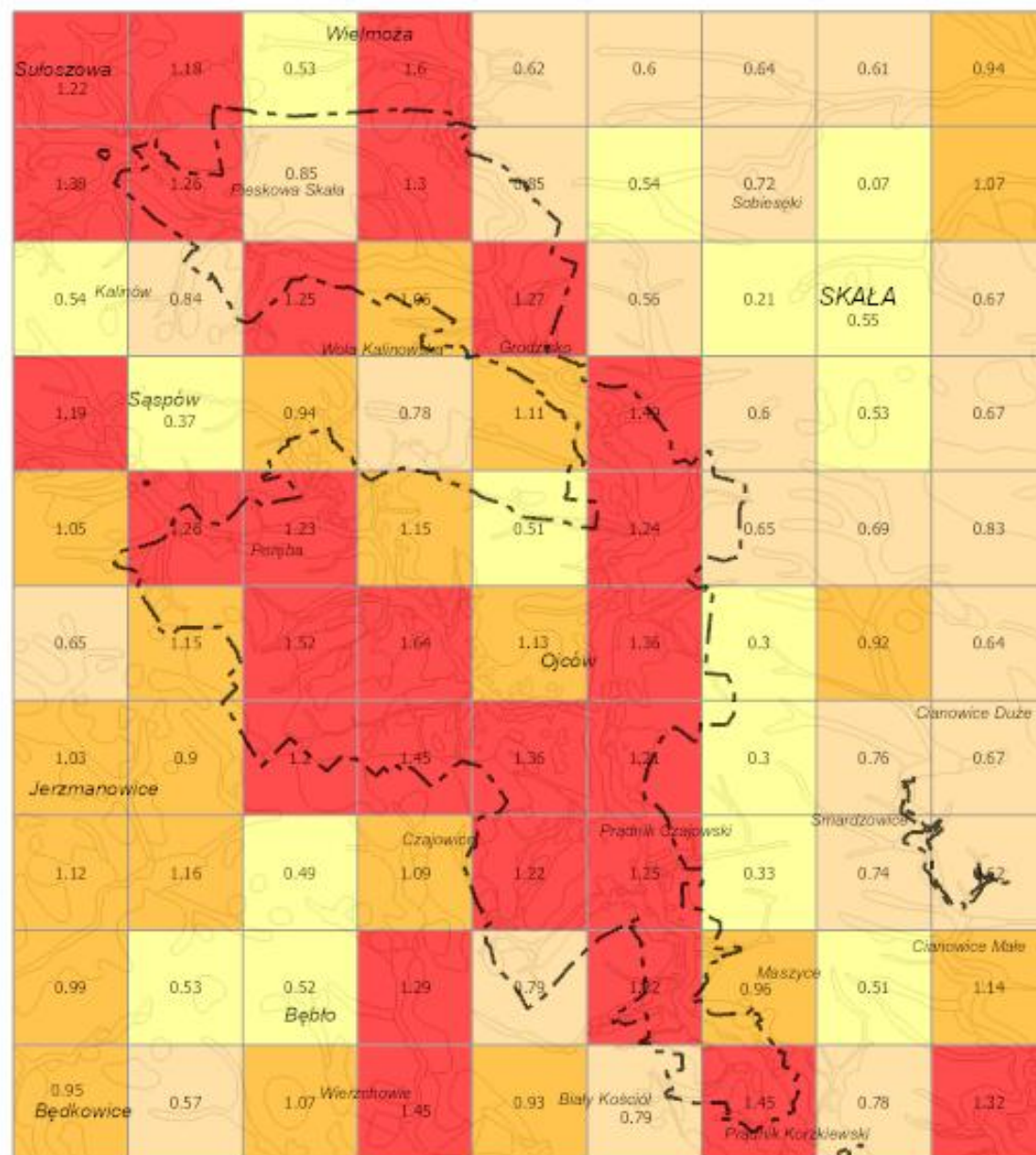
- Algorytm został zaprojektowany do obsługi zmiennych ciągłych o rozkładach geometrycznych.
- Tworzy równowagę pomiędzy podkreślaniem zmian wartości średnich i wartości skrajnych, tworząc w ten sposób efekt atrakcyjny wizualnie i kompleksowy pod względem kartograficznym.
- Klasy są definiowane matematycznie poprzez minimalizację sumy kwadratów liczby elementów w każdej klasie. Zapewnia to, że każdy zakres klas ma w przybliżeniu tę samą liczbę wartości w każdej klasie i że zmiana między przedziałami jest w miarę stała.

Metoda interwału geometrycznego

- Przykładem zastosowania jest zbiór danych o opadach, w którym tylko 15 ze 100 stacji pogodowych (mniej niż 50%) zarejestrowało opady, a pozostałe nie zarejestrowały opadów, więc ich wartości atrybutów wynoszą zero.

Metoda interwału geometrycznego

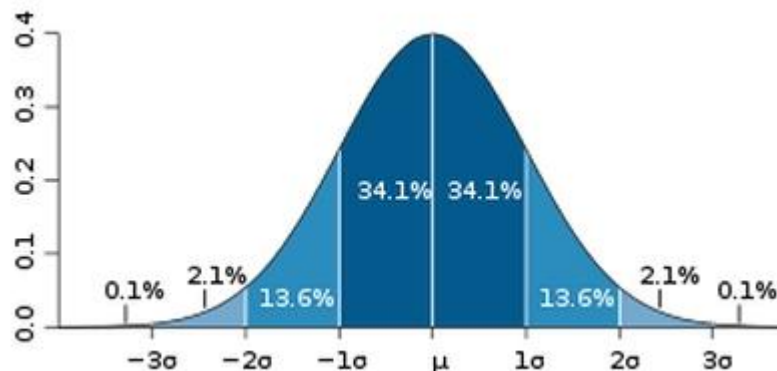

Metoda odchylenia standardowego (*Standard deviation*)

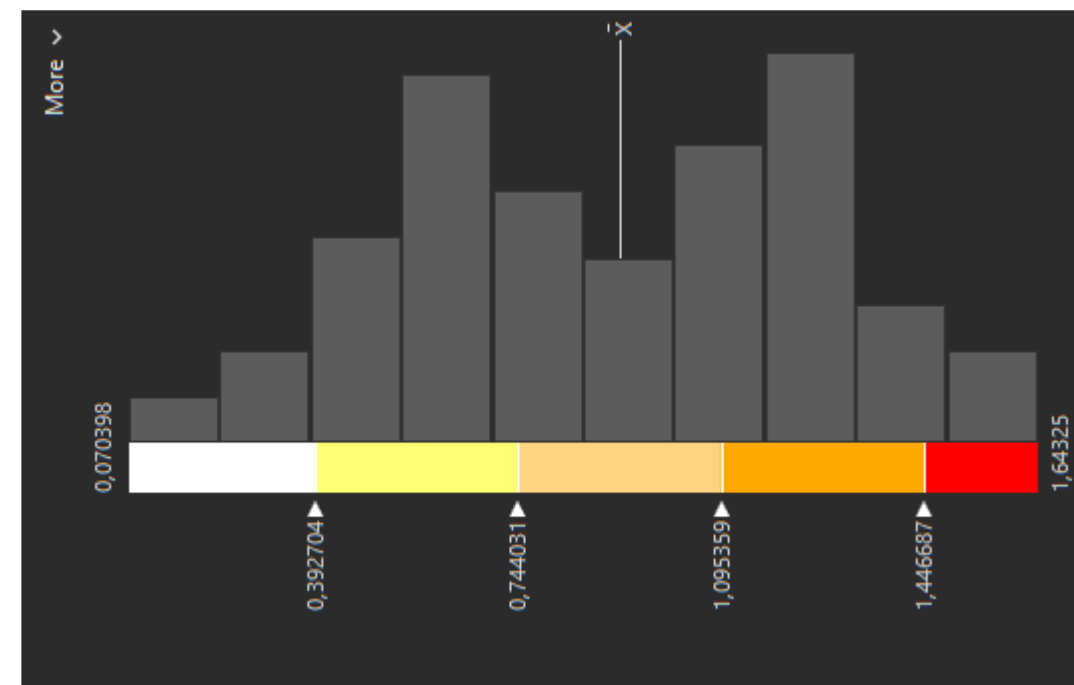
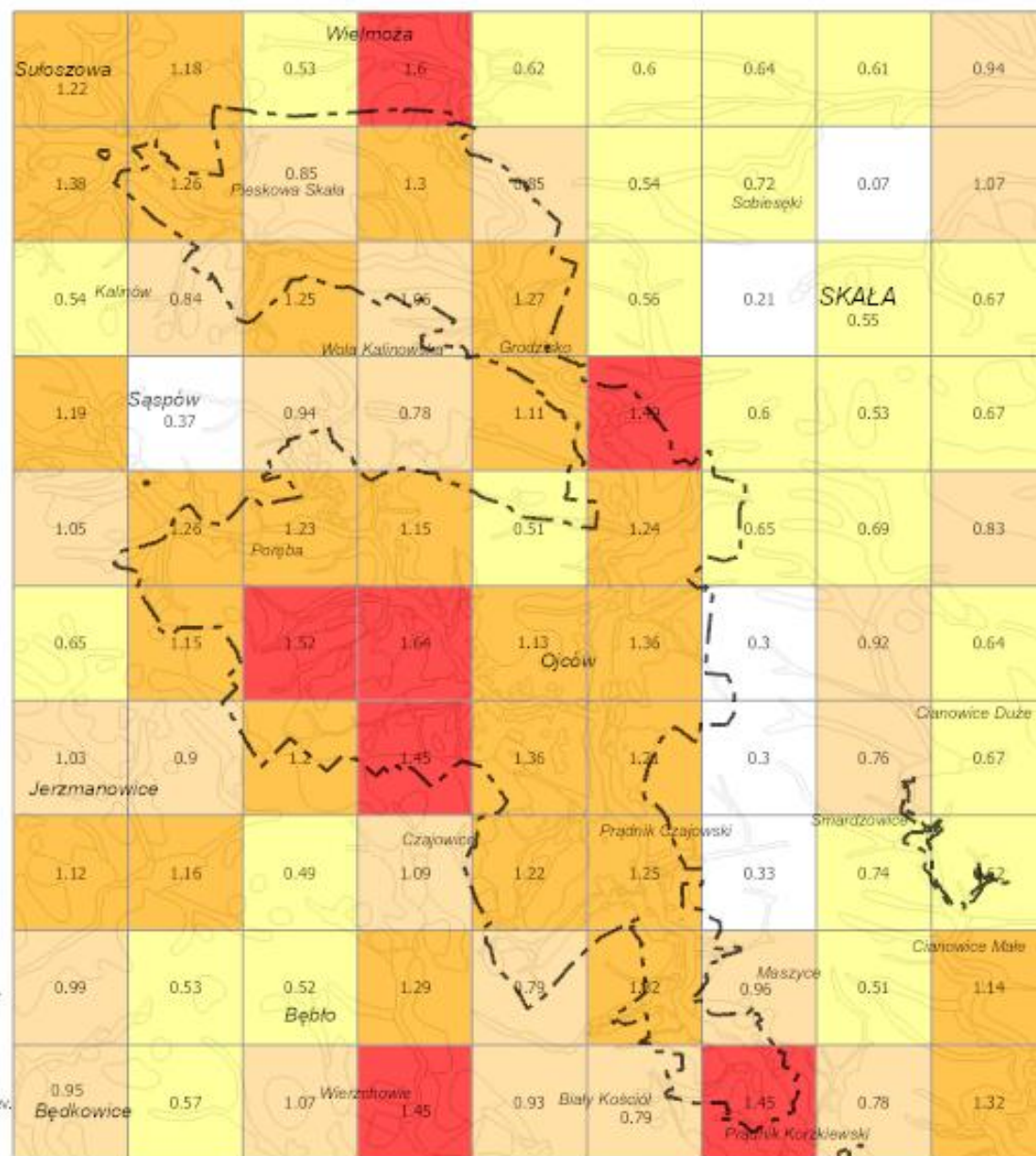
$$\bar{X}_n = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

- Klasyfikacja tworzy klasy na podstawie średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego.
- Pokazuje, jak bardzo wartość atrybutu obiektu różni się od średniej.
- Podziały klas są tworzone z jednakowymi zakresami wartości, które stanowią proporcję odchylenia standardowego – zwykle w odstępach jednej, połowy, jednej trzeciej lub jednej czwartej.

Klasyfikacja metodą odchylenia standardowego

Wybór metody klasyfikacji

- Która metoda klasyfikacji jest najlepsza?

Nie ma „poprawnej” odpowiedzi na tak postawione pytanie.

- Najlepszy schemat klasyfikacji dla danej klasy zależy od przeznaczenia analizy, rodzaju analizowanych danych, przyjętej dokładności i innych.

Wybór metody klasyfikacji

Metoda	Kiedy używać	Ile klas
Naturalnej przerwy	Jeśli atrybuty są rozmieszczone nierównomiernie w całym zakresie zmienności analizowanego atrybutu (np. asymetria, wielomodalność rozkładów).	Algorytm sam wybierze liczbę, która najlepiej odzwierciedla naturalne grupy atrybutu, których zmienność chcemy zobrazować.
Równych rozstępów	Gdy chcemy, aby wszystkie klasy miały ten sam zakres.	Wybierz „okrągłą” liczbę, która będzie łatwa do zapamiętania i interpretacji np.: 2, 50, 1000, itd..,
Kwantyli	Jeśli atrybuty są rozmieszczone w sposób liniowy (równomierny rozkład w całym zakresie zmienności i niewielkie odchylenie liczebności elementów dla każdego przedziału klasowego).	Wybierz liczbę sensowną z punktu widzenia celów klasyfikacji.
Manualna	Gdy chcemy tworzyć klasy w oparciu o nasze doświadczenie i z uwzględnieniem specyfiki danych.	Wybierz liczbę adekwatną do zjawiska, które wizualizujemy. Np. potrzeba 2 klas, aby pokazać wartości powyżej i poniżej pewnej wartości progowej.

Liczba klas

- Przy podejmowaniu decyzji o liczbie klas, powinno się raczej używać ograniczonej liczby przedziałów klasowych.
- Z reguły najlepszym wyborem jest użycie 3–7 klas.

Materiały dodatkowe

- Bartuś T., Miary wartości przeciętnej, URL: <http://home.agh.edu.pl/~bartus/click.php?id=296>.
- Bartuś T., Szeregi rozdzielcze, URL: <http://home.agh.edu.pl/~bartus/click.php?id=306>.
- Bartuś T., Miary asymetrii, URL: <http://home.agh.edu.pl/~bartus/click.php?id=301>.
- Bartuś T., Miary skupienia, URL: <http://home.agh.edu.pl/~bartus/click.php?id=302>.
- Minn M., 2023. *Classification in ArcGIS Pro*. URL: <https://michaelminn.net/tutorials/arcgis-pro-classification/index.html>.